

Conjunctuurbericht

Centraal Bureau voor de Statistiek

november 2003

- **Algemeen: geen verdere verslechtering**
- **Consumentenvertrouwen: neemt toe**
- **Economische groei 3^e kwartaal 2003: -1,1%**

Algemeen

De eerste raming van de economische groei over het derde kwartaal dit jaar laat geen verdere verslechtering van de economische situatie zien. Het volume van het binnenlands product is 1,1% kleiner dan in het derde kwartaal van vorig jaar. In het tweede kwartaal bedroeg de krimp 1,2%. Bij de uitvoer en de consumptie door huishoudens verslechtert de situatie niet verder, terwijl bij de investeringen de daling afvlakt. De industriële productie is in het derde kwartaal weliswaar 1,9% lager dan een jaar eerder, maar in september deed de industrie het minder slecht dan in het kwartaal als geheel. De stijging van het producentenvertrouwen heeft zich in november niet doorgezet, er is sprake van een lichte terugval. Het consumentenvertrouwen daarentegen is gestegen naar het hoogste niveau van dit jaar. De werkloosheid loopt nog steeds op maar het stijgingstempo neemt af. De inflatie is in oktober hetzelfde als in september.

Consumentenvertrouwen

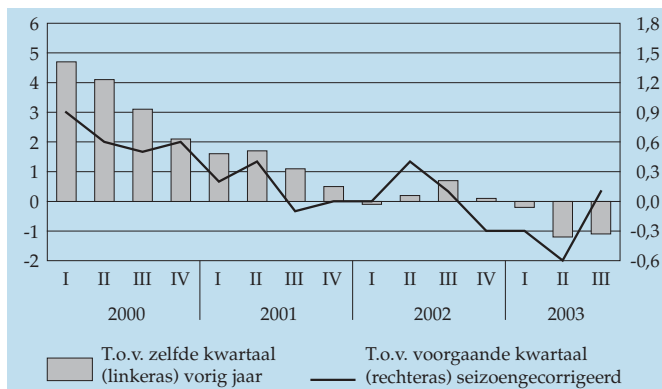
Het consumentenvertrouwen is in november, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, gestegen naar het hoogste niveau van dit jaar. Ondanks deze stijging is het consumentenvertrouwen nog steeds laag en ligt nu weer ongeveer op hetzelfde niveau (-30) als een jaar geleden. Vooral het oordeel van de consumenten over het economisch klimaat is positiever dan in oktober. Over het economisch klimaat in de komende twaalf maanden zijn de consumenten minder pessimistisch dan lange tijd (sinds maart 2002) het geval is geweest. De koopbereidheid is per saldo nauwelijks veranderd ten opzichte van oktober. Consumenten zijn in november, na correctie voor seizoeneffecten, iets negatiever geworden over de ontwikkeling van de financiële positie van hun eigen huishouden. De consumenten zijn minder negatief geworden over het doen van grote aankopen. Steeds minder consumenten (21%) verwachten dat de prijzen in het komende jaar sterker of evenveel zullen stijgen als in het afgelopen jaar. In oktober dacht nog bijna 36% dat de inflatie gelijk zou blijven of toenemen.

Economische groei

In het derde kwartaal van 2003 is de Nederlandse economie met 1,1% gekrompen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De daling van het volume van het bruto binnenlands product (BBP) is vrijwel gelijk aan de daling in het tweede kwartaal. Na correctie voor kalender- en seizoeneffecten is het BBP in het derde kwartaal met 0,1% toegenomen in vergelijking met het tweede kwartaal van 2003. Deze minimale stijging komt na drie kwartalen op rij waarin de economie kromp. Aan de bestedingenkant van de economie is de consumptie door huishoudens in het derde kwartaal 1,4% lager dan een jaar eerder. De overheidsconsumptie levert wel een positieve bijdrage aan de economische groei. De volumestijging is in het derde kwartaal uitgekomen op 2,7%. Dit is een fractie meer dan in het eerste halfjaar. De uitgaven aan zorg blijven het meest toenemen, maar ook de uitgaven aan openbaar bestuur en onderwijs stijgen door. Verder zijn de investeringen in vaste activa in het derde kwartaal 2,0% lager dan een jaar eerder. Er is minder geïnvesteerd in bedrijfsgebouwen en machines. De investeringen in computers en zakenauto's zijn toegenomen. Het volume van de in- en uitvoer van goederen en diensten is respectievelijk 0,6% en 1,5% lager dan een jaar eerder. Deze dalingen zijn nagenoeg even groot als in het voorafgaande kwartaal.

Bruto binnenlands product

Procentuele volumemutaties

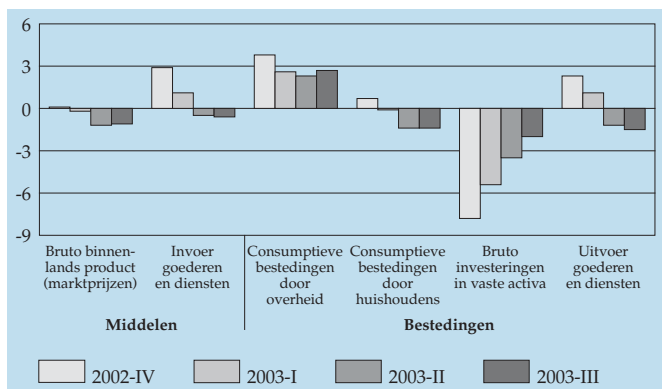
Conjunctuurbericht naar website en altijd actueel

De gedrukte versie van het Conjunctuurbericht verschijnt volgende maand voor het laatst.

Vanaf januari 2004 staat op de website van het CBS de meest actuele versie van het Conjunctuurbericht. Actueel houdt in: dagelijks worden de nieuwste cijfers op conjunctuurgebied opgenomen en toegelicht.

Middelen en bestedingen

Procentuele volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

Kerngegevens recente ontwikkelingen

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1996/00 gemidd.	2001	2002	2002				2003			
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	juli	aug.	sept.	okt.
Economische kernvariabelen (volume)											
Bruto binnenlands product	3,7	1,2	0,2	0,1	-0,2	-1,2	-1,1	-	-	-	-
Invoer goederen en diensten	7,7	2,4	-0,2	2,9	1,1	-0,5	-0,6	-	-	-	-
Consumptie	3,4	2,3	1,8	1,7	0,8	-0,1	-0,1	-	-	-	-
Overheid	2,2	4,2	3,8	3,8	2,6	2,3	2,7	-	-	-	-
Huishoudens nationaal	4,0	1,4	0,8	0,7	-0,1	-1,4	-	-1,4	-2,7	-	-
w.o. Huishoudens binnenland	4,0	1,2	0,9	0,9	0,3	-1,4	-	-1,4	-2,7	-	-
w.v. Voedings- en genotmiddelen	1,4	0,2	0,7	-0,4	1,2	-0,5	-	1,7	-4,6	-	-
Duurzame consumptiegoederen	6,4	0,4	1,7	2,8	0,4	-3,6	-	-4,8	-5,3	-	-
Overige goederen	2,9	1,9	0,4	-0,3	1,1	-1,9	-	-3,8	-4,2	-	-
Diensten	4,1	1,7	0,8	0,7	-0,3	-0,5	-	-0,1	-0,5	-	-
Bruto investeringen in vaste activa	5,2	-0,1	-4,5	-7,8	-5,4	-3,5	-2,0	-	-	-	-
Bedrijven	5,4	-1,1	-5,7	-8,7	-5,2	-3,4	-2,2	-	-	-	-
Overheid	4,4	6,2	2,0	-3,0	-6,5	-3,7	-1,2	-	-	-	-
Uitvoer goederen en diensten	7,4	1,7	0,1	2,3	1,1	-1,2	-1,5	-	-	-	-
Productie (volume)											
Delfstoffenwinning	-0,5	5,9	1,2	5,5	9,5	-20,1	-19,2	-24,5	-9,0	-22,2	-
Industrie	2,6	-0,9	-1,6	-1,3	-0,6	-1,6	-1,9	-3,7	-0,7	-1,2	-
Energie- en waterleidingbedrijven	-0,4	6,4	1,2	2,7	2,8	-0,1	2,0	-1,5	3,1	4,3	-
Bouwnijverheid	2,5	2,2	-3,2	-8,1	-5,2	-1,3	-	-	-	-	-
Prijzen											
Consumentenprijsindex (CPI) ¹⁾	2,2	4,5	3,5	3,1	2,4	2,0	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0
Producentenprijzen industrie afzet	2,7	1,3	-1,0	3,4	6,0	0,6	-0,2	0,0	0,4	-0,9	-
Producentenprijzen industrie verbruik	4,0	0,1	-1,9	4,5	9,2	-0,2	0,9	-0,1	3,0	-0,3	-
Aardolie, North Sea Brent (in \$ per barrel)	19,92	24,97	25,06	26,56	30,92	26,25	28,23	28,30	29,40	26,99	29,40
Goud (in euro per 1 gram fijn)	9,31	9,91	10,75	10,56	10,77	10,01	10,58	10,12	10,57	11,06	10,61
Cao-lonen											
Particuliere bedrijven	2,7	4,2	3,5	3,2	3,2	2,7	2,5	2,6	2,5	2,4	2,3
Overheid	2,4	4,4	4,3	4,0	3,1	4,0	3,1	3,2	3,1	3,1	2,9
Gesubsidieerde sector	2,1	5,2	4,2	4,1	4,0	3,0	2,1	2,0	2,3	2,1	2,1
Stemming ²⁾ (in %)											
Producentenvertrouwen industrie	3,8	-1,1	-1,6	-1,6	-5,7	-7,5	-6,4	-7,4	-7,0	-4,8	-3,0
Consumentenvertrouwen	14,4	-0,9	-20,3	-31,8	-36,0	-36,3	-35,0	-38,8	-32,4	-33,9	-35,8
Economisch klimaat	12,3	-24,8	-39,2	-53,7	-61,8	-59,6	-53,5	-62,6	-48,5	-49,4	-54,4
Koopbereidheid	15,8	15,0	-7,7	-17,3	-18,7	-20,7	-22,7	-22,9	-21,7	-23,6	-23,5
Arbeidsmarkt											
Aantal banen van werknemers (x 1 000)	6 871	7 451	7 509	7 513	7 482	7 491	-	-	-	-	-
Arbeidsvolume werknemers	3	2	0	0	-1	-1	-	-	-	-	-
Aantal vacatures (x 1 000)	134	197	149	121	124	125	-	-	-	-	-
Werkloze beroepsbevolking ³⁾	368	251	302	318	377	403	413	414	413	407	-
Aantal uren uitzendkrachten	-	-2	-5	-4	-	-	-	-	-	-	-
Uitgesproken faillissementen ⁴⁾	-1	27	23	22	20	52	21	2	17	49	-
Geld en krediet											
CBS-herbeleggingsindex ⁵⁾	26,0	-19,2	-32,8	7,9	-19,3	17,4	4,3	6,8	4,5	-6,5	6,5
Spaartegoeden	5,3	10,8	10,7	10,0	10,6	10,7	10,3	9,9	10,6	10,4	-
Verstrekt consumptief krediet	10,7	-3,8	0,8	9,2	2,4	-1,3	0,5	0,2	-4,6	5,9	-
Rente (in %)											
Daggeldrente	3,2	4,4	3,3	3,2	2,8	2,4	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0
Rendement op staatsobligaties	5,0	4,8	4,7	4,2	3,7	3,6	3,8	3,6	3,9	3,9	3,9
Hypotheekrente	5,7	5,9	5,3	5,0	4,7	4,5	4,3	4,3	4,3	4,4	-
Eurozone ⁶⁾											
Bruto binnenlands product	-	1,5	0,8	1,1	0,7	0,2	0,3	-	-	-	-
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	-	2,3	2,3	2,3	2,3	2,0	2,0	1,9	2,1	2,2	2,0
Consumentenvertrouwen ²⁾	-	-5	-11	-14	-19	-19	-17	-18	-17	-17	-17
Producentenvertrouwen industrie ²⁾	-	-8	-12	-10	-11	-12	-11	-14	-11	-9	-8
Euro (in US\$)	-	0,90	0,95	1,00	1,07	1,14	1,12	1,14	1,11	1,12	1,17
Europese liquiditeitsmassa (M3)	-	8,4	6,5	6,5	6,7	7,7	-	8,1	7,8	-	-
Depositorente ECB (in %)	-	3,23	2,21	2,08	1,67	1,33	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

1) Vóór 2003 o.b.v. CPI-reeks 1995=100; vanaf januari 2003 o.b.v. CPI-reeks 2000=100.

2) Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

3) Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

4) Bedrijven en instellingen exclusief eenmanszaken.

5) Mutaties t.o.v. voorgaande periode.

6) Bron: Eurostat.

- = gegevens zijn (nog) niet beschikbaar.

Gegevens industrie (zie Focus)

	2001				2002				2003		
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
Uitvoerwaarde goederen ¹⁾	15,6	9,1	-0,5	-6,0	-8,7	-5,2	-0,1	0,2	4,2	-2,9	-1,6
Conjunctuurtest industrie ²⁾											
Orderontvangsten buitenland ³⁾	-4	-11	-7	-2	9	6	-3	-1	-10	-16	5
Concurrentiepositie buitenland totaal	-3	-1	-3	-2	1	-0,5	-3,5	-0,5	-4	-6,5	-5,5
Omzet industrie buitenland ¹⁾	7,2	4,6	-1,0	-8,3	-6,7	-5,4	-3,2	-1,0	1,9	-3,9	-1,8
w.o.											
Aardolie-, chemische en kunststofindustrie	5,9	4,3	-3,0	-14,0	-7,9	-3,9	-0,9	7,2	9,6	-0,2	0,3
Metaalindustrie	8,2	4,0	-2,5	-10,8	-12,9	-10,1	-5,8	-7,5	0,2	-8,3	-6,1

1) Procentuele mutaties t.o.v. voorgaand jaar.

2) Saldo percentage positieve en negatieve antwoorden, seizoengecorrigeerd.

3) Ultimo stand.

Productie industrie: lager in derde kwartaal

De industrie heeft in het derde kwartaal dit jaar 1,9% minder geproduceerd dan een jaar eerder. In het eerste en tweede kwartaal bedroeg de productiedaling 0,6% en 1,6%. In het derde kwartaal is in de voedings- en genotmiddelenindustrie en in de metaal de productie sterk achtergebleven. De aardolie-, chemische en rubberindustrie heeft daarentegen opnieuw meer geproduceerd dan een jaar eerder.

In de laatste maand van het derde kwartaal heeft de industrie het iets minder slecht gedaan dan in het derde kwartaal als geheel. In september ligt de productie 1,2% onder het niveau van september vorig jaar. De verkopen in de industrie zijn in het derde kwartaal 2% minder dan een jaar eerder, vooral door lagere omzetten binnen Nederland. Deze zijn in het derde kwartaal 4% lager, terwijl de omzetten naar het buitenland met 1% zijn gedaald. Verder blijkt uit de seizoengecorrigeerde cijfers voor productie en omzet dat de voorraden kleiner zijn geworden. De productie is namelijk in september ten opzichte van augustus gelijk gebleven, terwijl het volume van de omzet is gestegen.

Producentenvertrouwen: valt iets terug

Het producentenvertrouwen is in november ten opzichte van oktober iets afgenomen. De stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie is met 0,8 punt gedaald naar -3,8. Na het dieptepunt van de indicator in juni van dit jaar (-10,1) is het vertrouwen in de periode juli-oktober langzaam verbeterd. In november zet deze verbetering dus niet door. De lichte terugval is nagenoeg geheel te wijten aan de minder gunstige verwachtingen van de ondernemers over de bedrijvigheid in de komende drie maanden. Ondanks een lichte stijging van de werkvoorraad blijft het oordeel over de orderpositie onveranderd negatief. Verder vindt net als in oktober per saldo 6% van de ondernemers de voorraden gereed product te groot.

Volgens de ondernemers zijn in oktober meer orders ontvangen dan in september. Dit geldt voor alle sectoren in de industrie. De toename van de orders uit het buitenland was het grootst. Over de ontwikkeling van de werkgelegenheid blijven de ondernemers somber gestemd: een op de vijf ondernemers verwacht in de periode november 2003 tot en met januari 2004 een verdere afname van het personeelsbestand.

Internationale handel: uitvoer iets hoger

De waarde van de uitvoer van goederen is in september 1% hoger dan in september 2002, de invoerwaarde ligt 3% lager. De uitvoer is opwaarts beïnvloed door de export van een boorplatform naar Afrika. Ook telt september dit jaar een werkdag meer dan in september vorig jaar. De prijzen van de uitgevoerde goederen zijn licht gedaald. Het volume van de uitgevoerde goederen komt in september daardoor 2% hoger uit dan een jaar eerder.

In het derde kwartaal van 2003 ligt de invoerwaarde 3% en de uitvoerwaarde 2% lager dan in het derde kwartaal van vorig jaar. Naar EU-landen heeft Nederland in het derde kwartaal voor 41,8 miljard euro aan goederen uitgevoerd. Dat is 3% minder dan in het derde kwartaal van 2002. Meer dan gemiddelde dalingen hebben zich vooral voorgedaan bij de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. De uitvoer naar niet-EU-landen bedraagt 14,3 miljard euro, dat is 1% hoger dan een jaar eerder.

Consumptie: opnieuw lager

Net als in de vijf voorgaande maanden was het volume van de binnenlandse consumptie door huishoudens ook in augustus kleiner dan in dezelfde maand een jaar eerder. Hoewel de ontwikkeling van de consumptie in augustus dit jaar negatief beïnvloed is door een ongunstiger samenstelling van de koopdagen in vergelijking met augustus 2002, geven ook de cijfers over augustus (-2,7%) geen zicht op herstel. Gemiddeld over de eerste acht maanden van 2003 werd bijna 1% minder geconsumeerd dan in hetzelfde tijdvak van 2002. Het is sinds begin jaren tachtig niet meer voorgekomen dat een jaarcijfer van de consumptie negatief is. De voor prijsverandering gecorrigeerde uitgaven aan duurzame goederen zijn in augustus het meest teruggelopen. Hier was het volume 5,3% kleiner. Net als in de voorafgaande maanden werd vooral aan woninginrichting fors minder besteed dan een jaar eerder. Mede onder invloed van het verschil in de samenstelling van de koopdagen was de consumptie van voedings- en genotmiddelen 4,6% lager. Het volume van de bestedingen aan diensten was 0,5% kleiner dan in augustus 2002.

Consumentenprijzen: inflatie in oktober gelijk gebleven

Net als in september is de inflatie in ons land in oktober uitgekomen op 2,0%. Vanaf april dit jaar is de inflatie vrijwel stabiel. In het inflatiecijfer van oktober is het effect van de prijzenslag tussen supermarkten niet zichtbaar, omdat de waarneming van de prijzen in oktober net vóór het uitbreken van de prijzenslag vrijwel was afgerond. In het novembercijfer zal de invloed hiervan wel tot uitdrukking komen.

Vergeleken met oktober 2002 zijn groenten en aardappelen (+8,2%) en energie (+7,0%) het meest in prijs gestegen. Ook huisvesting, consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten stegen meer dan het gemiddelde in prijs. Forse prijsdalingen waren er het afgelopen jaar voor computers en audio- en videoapparatuur (-8,8%) en kleding en schoeisel (-3,7%).

De Nederlandse inflatie volgens de Europese geharmoniseerde norm is van september op oktober gedaald van 2,0% naar 1,9%. De inflatie komt daarmee 0,1 %-punt onder het gemiddelde in de Eurozone. In september was de inflatie in Nederland voor het eerst sinds mei 2000 lager (0,2 %-punt) dan het gemiddelde van de Eurozone.

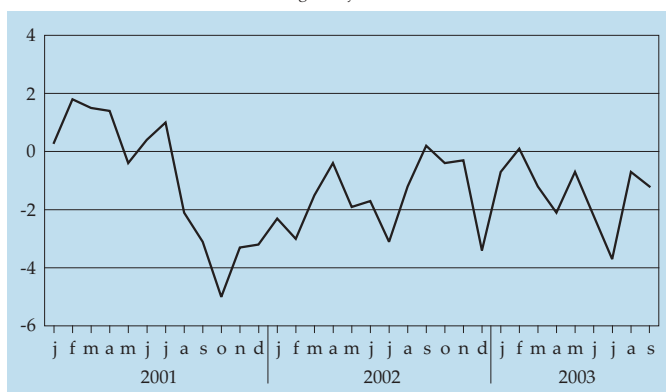
Werkloosheid: loopt nog steeds op

In de periode augustus-oktober 2003 telde ons land gemiddeld 407 duizend werklozen. Dit waren er 94 duizend meer dan in dezelfde periode van 2002. Gedurende de periode augustus-oktober 2003 was gemiddeld 5,4% van de beroepsbevolking werkloos, tegen 4,2% in dezelfde drie maanden een jaar eerder.

Voor seizoeninvloeden gecorrigeerd is de werkloosheid in de periode augustus-oktober uitgekomen op 414 duizend personen. De omvang van de werkloze beroepsbevolking nam vooral in het eerste halfjaar van 2003 sterk toe. De toename per maand, gemiddeld over de laatste zes maanden, was in de periode januari-maart opgelopen naar 9 duizend en in april-juni tot 14 duizend. Daarna liep het stijgingstempo terug naar 7 duizend gemiddeld per maand in de periode juli-september. In augustus-oktober is het stijgingstempo verder afgenomen en bedraagt gemiddeld 5 duizend per maand.

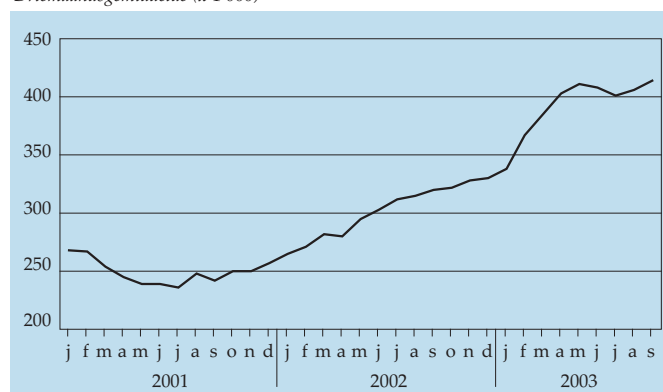
Productie industrie

Procentuele volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

Werkloze beroepsbevolking, seizoengecorrigeerd

Driemaandsgemiddelde (x 1 000)

● Koude start exportmotor?

In de jaren 80 en 90 nam de export van Nederland ieder jaar sneller toe dan het BBP. De export werd dan ook gezien als de motor achter de economische groei. In 2002 bleef de export echter steken op het niveau van 2001. Ook dit jaar wil het niet echt lukken met de export.

Na 1,1% groei in het eerste kwartaal, volgde in het tweede en derde kwartaal een negatieve groei van respectievelijk 1,2 en 1,5% ten opzichte van een jaar eerder. De vraag is wanneer de eens zo goed draaiende exportmotor weer op gang komt. De indicator orderontvangst uit het buitenland uit de Conjunctuurtest industrie wijst op een mogelijke verbetering van de export.

Export vooral uit industrie

De export bestaat voor meer dan 80 procent uit goederen. Deze goederenuitvoer bepaalt ongeveer eenderde deel van de totale nationale bestedingen. Herstel moet dan ook vooral van de goederenexport komen. In 2002 was de Nederlandse industrie verantwoordelijk voor ongeveer de helft van de goederenuitvoer. Ontwikkelingen in de Nederlandse industrie hebben dan ook grote invloed op de export en visa versa. De omzet van de industrie op exportmarkten en de waarde van de totale goederenexport vertonen in de jaar-op-jaar ontwikkelingen een parallel verloop. Beide bereikten eind 2001/begin 2002 een laagste waarde van circa -8% en krabbelde sindsdien langzaam op tot positieve groeicijfers in het eerste kwartaal van 2003. Echter, in het tweede kwartaal werd de stijgende lijn onderbroken en waren de groeicijfers volgens beide statistieken weer negatief. In het derde kwartaal vond er een lichte verbetering plaats ten opzichte van het tweede kwartaal, maar de groeicijfers blijven vooralsnog beneden nul.

Orders uit buitenland nemen toe

Uit de Conjunctuurtest industrie blijkt dat in september en oktober de orders uit het buitenland zijn toegenomen. Meer orders leiden in de meeste branches vanwege levertijden pas op termijn tot meer verkopen. In de periode 1997-2003 lopen de kwartaal-op-kwartaal mutaties van de ontvangen orders uit het buitenland gemiddeld een half jaar voor op de jaar-op-jaar mutaties van de goederenuitvoer. Als dit verband aanhoudt zou in het voorjaar van 2004 een herstel van de goederenexport verwacht mogen worden.

Concurrentiepositie en dollarkoers

Een mogelijk herstel van de export kan ook afgeleid worden uit de concurrentiepositie. Bij de ontwikkeling van de concurrentiepositie spelen valutaschommelingen een belangrijke rol. Zo leidt normaal gesproken een duurdere euro tot een verslechterde concurrentiepositie van Nederlandse exporteurs. Naast valutaschommelingen zijn ook andere factoren van invloed op de concurrentiepositie zoals de ontwikkeling van de loonkosten en de kwaliteit van producten.

Het CBS meet via de Conjunctuurtest industrie het oordeel van ondernemers over hun concurrentiepositie op de binnenlandse en de buitenlandse markt. Tussen het oordeel van de ondernemers over hun concurrentiepositie op de buitenlandse markt en de wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar is een globaal verband waarneembaar. In het derde kwartaal van dit jaar is de koers van de euro ten opzichte van de dollar licht gedaald in vergelijking met het tweede kwartaal. In dezelfde periode heeft de verslechtering van het oordeel van de ondernemers over hun concurrentiepositie in het buitenland zich weliswaar doorgezet, maar deze is minder groot dan in het voorafgaande kwartaal.

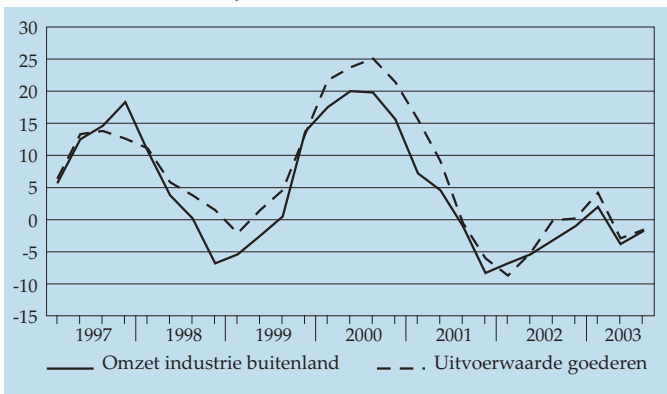
In oktober en november is de euro in waarde gestegen, maar de wisselkoers is erg instabiel.

Chemie en metaal belangrijk

De omzet van de industrie op exportmarkten komt voor meer dan 90 procent voor rekening van de volgende drie branches: voeding- en genotmiddelenindustrie (23%), de metaalindustrie (31%) en de aardolie-, chemische en kunststofindustrie (37%). De voedings- en genotmiddelenindustrie is tamelijk conjunctuurongevoelig, waardoor de jaar-op-jaar mutaties relatief stabiel zijn. De groeicijfers van de buitenlandse omzet van de metaal en de chemie zijn daarentegen veel volatieler. Een mogelijk herstel van de export vanuit de industrie zal daarom vooral van deze twee branches moeten komen.

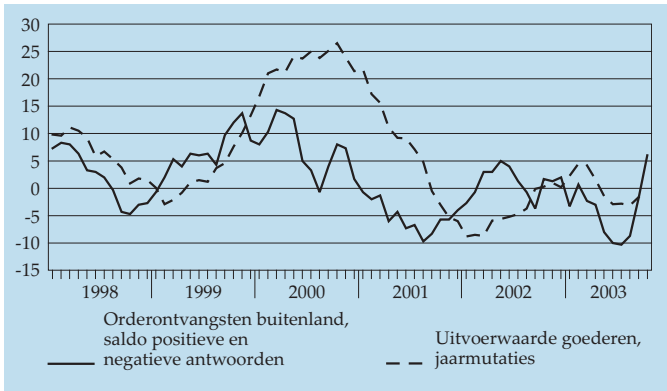
Omzet industrie buitenland en uitvoerwaarde goederen

Procentuele mutaties t.o.v. een jaar eerder

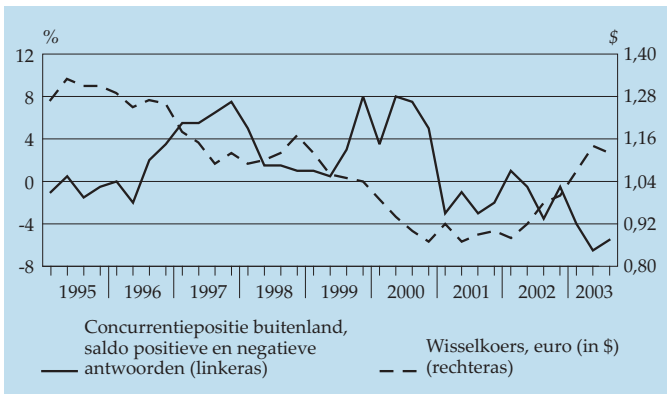

Orderontvangsten buitenland en uitvoerwaarde goederen

Percentage, driemaands voortschrijdend gemiddelde

Oordeel ondernemers concurrentiepositie en wisselkoers euro (in \$)

Omzet buitenland industriebranches

Procentuele mutaties t.o.v. een jaar eerder

